

**HOMENATGE A ROC CHABÀS,
HISTORIADOR I ECLESIASTIC
(DÉNIA, 1844-1912)**

PRESENTACIÓ,

**ROC CHABÀS: L'HISTORIADOR
DE LA RENAIXENÇA VALENCIANA.**

BREUS NOTES BIOGRÀFIQUES.

A CÀRREC DE ROSA SESER I PÉREZ.

ARXIVERA MUNICIPAL DE DÉNIA

**EL RÈGIM SENYORIAL EN LA HISTÒRIA
DEL PAÍS VALENCIÀ,**

A CÀRREC DE MANUEL ARDIT I LUCAS.

**MEMBRE DE LA SECCIÓ HISTÒRICO-
ARQUEOLÒGICA**

Roc Chabàs va nàixer a Dénia el 1844, en un moment en què la ciutat començava a desenvolupar-se amb dinamisme després de la destrucció produïda durant la Guerra del Francès: l'augment demogràfic i l'apogeu del port gràcies al conreu i a l'exportació de la pansa conformaren una ciutat activa, centre de contactes comercials i culturals.

El jove Chabàs veu créixer la seua inclinació per la història en una ciutat on la història brolla de les pedres. Sense perdre aquesta afecció va seguir la carrera eclesiàstica a València, on es graduà de doctor en teologia. En tornar a Dénia, i dedicat al modest càrrec de prevere coadjutor de l'església de Sant Antoni, va consagrar la major part del temps a l'estudi de la història i a la publicació de treballs en la impremta dels seus amics Botella. Gràcies al seu interès i a la seua tenacitat participà activament, des de l'aïllada Dénia, en el moviment de la Renaixença valenciana mitjançant la redacció de nombrosos estudis, el manteniment d'una correspondència abundant amb personatges destacats del món cultural nacional i europeu i la realització d'un bon nombre de viatges.

Amb molt de prestigi com a home de lletres, Chabàs aconseguí l'any 1891, després de no poques dificultats, el nomenament de canonge arxiver de la catedral de València, càrrec que mantingué fins a la seua mort a Dénia el 1912.

Roc Chabàs va ser un historiador destacat i, dins d'aquest camp de la història i les fonts històriques, és on va rebre més reconeixement, encara que abastà en els seus estudis aspectes diversos de les humanitats, com l'arqueologia, els arxius, la literatura, la lingüística, la història de l'art, i també es dedicà a la reedició de textos valencians antics.

Com a historiador, Chabàs va partir de l'estudi de l'obra dels erudits clàssics valencians: Escolano, Beuter, Viciana, Diago, Boix, Perales..., els quals analitza des d'una òptica crítica. Més a prop dels plantejaments dels il·lustrats del segle XVIII, Jaume Villanueva i Josep Teixidor. Chabàs opta per l'estudi directe dels documents i l'aplicació de la crítica històrica, i es converteix així en el primer historiador valencià que s'integra en el positivisme històric europeu.

La Historia de la ciudad de Denia (1874 i 1876, 2 v.), obra pionera d'allò que després s'ha anomenat *història local*, va ser publicada quan comptava trenta anys, i és la primera obra que val al prevere de Dénia el reconeixement per a ser inclòs com a «socio correspondiente de la Real Academia de la Historia».

Uns quants anys més tard, la revista *El Archivo* (1886-1893, 7 v.), publicada a càrrec seu, posa Chabàs, ja guanyat pel positivisme, definitivament en contacte amb el món erudit espanyol i europeu i li val el nomenament de cronista de la província d'Alacant. La revista continua essent avui un obra consultada pels historiadors, on es troben articles, documents i notícies sobre història, sobretot antiga i medieval, àrab i cristiana; i on també trobem una variada selecció d'estudis d'arqueologia, lingüística, art, etc.

Algunes altres de les seues publicacions històriques són *Los mozárabes valencianos*, dedicada a un dels seus temes preferits: la cristiandat primitiva, amb relació al descobriment a l'hort de Morand del famós sepulcre de Severina, conservat al Museu Sant Pius V de València; *Génesis del derecho foral valenciano* i *Episcopologio valentino*, obra on torna a la història de l'origen de l'Església valenciana i que quedà inacabada, a més de nombrosos articles en revistes de prestigi, congressos i la premsa.

Vinculat al seu concepte positivista de la història i el seu interès pel patrimoni arqueològic i documental, Chabàs aprofundeix en els camps de l'arqueologia i els arxius, fonts bàsiques per a la reconstrucció de la realitat històrica. Membre de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles de València, Chabàs s'encarrega de salvaguardar el patrimoni històric artístic que té més a prop, com el sepulcre esmentat i moltes altres peces de valor.

Respecte als arxius, l'estima pels documents i l'estat general d'abandó en què es trobaven el porten a organitzar, sense remuneració, els arxius de Dénia i Alzira i a pagar amb diners seus la publicació del catàleg d'aquest darrer arxiu. Posteriorment, des del càrrec de canonge arxiver, organitzà gran part del fons documental i els pergamins del voluminós Arxiu de la Catedral de València, en el qual treballà fins a la seua mort; no tingué temps de publicar

els seus treballs sobre l'arxiu catedralici, fet que beneficià el poc es-
crupolós canonge que li succeí en el càrrec.

Alguns altres aspectes de la cultura també cridaren l'aten-
ció del canonge, ja que, com era habitual entre els estudiosos de
l'època, Chabàs i els seus amics de la societat renaixentista valen-
ciana Lo Rat Penat tenien una visió global de les humanitats i en
les tertúlies literàries que es celebraven a sa casa de València s'a-
bordaven tota mena de temes relacionats amb la cultura valencia-
na, en què, a més de la història, tenien cabuda l'erudició literària
i la lingüística, que interessava molt el canonge. Cal recordar que,
el 1906, Teodor Llorente va convidar Chabàs a acudir junt amb els
representants valencians al I Congrés Internacional de la Llengua
Catalana.

Respecte a aquests camps de la història de la literatura va-
lenciana i la lingüística, Chabàs es dedicà amb molt d'interès a la
publicació de reedicions i estudis crítics d'antics textos valencians,
com el de la *festa d'Elx*, els sermons de sant Vicent, *La brama dels
llauradors* i el que és el seu treball més destacat: la reedició i l'estu-
di de l'obra de Jaume Roig *Spill*, a més de diversos articles en *El
Archivo*. Són treballs fets des d'una òptica científica, lluny del folk-
lorisme, per la qual cosa el seu valor encara es conserva actual-
ment.

Per acabar, cal recordar que Roc Chabàs marcà una fita en
la historiografia valenciana, perquè a ell es deu l'entrada del mètode
modern —el positivisme— en els estudis històrics del nostre
país. I que ell «a poc a poc», com era el seu lema, fou un investi-
gador tenaç, infatigable i generós que invertí el seu temps, la seua
capacitat i la seua pròpia fortuna a estudiar i donar a conèixer la
història i la cultura valencianes.